

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/346678329>

A(πό)-(έ)Ω(ς) A'dan Z'ye Yunanca İlgeçler

Book · December 2020

CITATIONS
0

READS
1,856

1 author:

Hasan Kaili

University of the Aegean

51 PUBLICATIONS 123 CITATIONS

SEE PROFILE

A(πό)–(έ)Ω(ς)

A'dan Z'ye

YUNANCA
İLGEÇLER

Dil Eğitimi

HASAN KAİLİ

Hasan Kaili

A(πó)-(έ)Ω(ς) A'dan Z'ye Yunanca İlgeçler

Genel Yayın Yönetmeni: Aydın Şimşek

Editör: Dorlion Editör Atölyesi

Kapak Tasarım & Sayfa Düzeni: Dorlion Tasarım Atölyesi

1.Baskı: Aralık 2020

Sertifika No: 33967

ISBN: 978-625-407-091-4

© Dorlion Yayınları | Aralık 2020

© Hasan Kaili | Aralık 2020

Merkez Adres: İstiklal Mah. Yeşiltepe Sok. 24/ A Eskişehir

Şube Adres: Kültür Mahallesi, Liderler İş Merkezi,

Kızılırmak Cd. D:No: 63/9 06420 Çankaya/Ankara

Tel: (0312) 433 03 78 • **Gsm:** (0555) 037 73 19 • (0530) 307 10 93

İç Baskı & Cilt: Bil Ofset Basım Yayın Matbaa Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti.

Tesviyecı Caddesi No:7/5 İskitler- Ankara

Tel: 0312 433 03 78

Sertifika No: 46767

© Bu kitabın yayın hakkı Dorlion Yayınları'na aittir.

Dorlion Yayınları™ bir **İnsancıl Sahaf** tescilli markasıdır.

Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

web: www.dorlionyayinlari.com

e-posta: dorlionyayinlari@gmail.com

KİTAP İSTEME ADRESİ:

INSANCIL

Sipariş Hattı: (0530) 307 10 93 - (0530) 643 30 84

web: www.insancilkitap.com • **e-mail:** depo@insancilsahaf.com

Yazar hakkında

Hasan Kaili, 1974 yılında Rodos'ta doğdu. Lisans ve Yüksek Lisans eğitimini Ege Üniversitesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamladı. Doktora eğitimini Atina Üniversitesi, Yunan Dili, Dilbilim Anabilim Dalı'nda tamamladı.

2001-2013 yılları arasında Yunanistan'daki Aegean Üniversitesi'nde, 2004-2006 yılları arasında paralel olarak Atina Üniversitesi'nde ve 2014-2019 yılları arasında Ankara Üniversitesi, Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Halen Yunanistan'daki Aegean (Ege) Üniversitesi'nde *Anadil ve İkinci /Yabancı Dil Analizi ve Öğretimi* adlı yüksek lisans programında ders vermektedir. Yazarın Türkçenin koşul tümceleri ile ilgili *Farazi* (2016), *Yunancada Sıfatlar* (2020) ve *Ta leme. Yunancada Uyum, Tanımlıklar, Nesne Adılları, τα + eylem dizimindeki deyimler* (2020) adlı kitapları yayımlanmıştır. Ayrıca yabancı dil öğretimi ve Rodos'taki Türkçe ve Yunancada iki dilli toplulukla ilgili çeşitli bilimsel dergilerde ve konferans bildiri kitaplarında makaleleri bulunmaktadır.

Sunuş

İlgeçler her dilde olduğu gibi Yunancada da önemli işlevlerde bulunmaktadır. Ancak bugüne kadar Türkçe yazılmış dilbilgisi kitaplarında ilgeçlere çok kısıtlı yer verilmektedir. Bunun altında ilgeçlerin, diğer birçok sözcük türüne göre, çekimsiz sözcükler oldukları için Yunancanın yabancı dil olarak edinme sürecinde sıkıntı yaratmadıkları düşüncesi yatıyor olabilir. Ancak sayıları, anlam çeşitlilikleri, sözdizimsel özellikleri ve dilin tarihsel gelişimi dikkate alındığında üzerinde özellikle durulması ve incelenmesi gereken bir sözcük türüdür.

Yunancadaki ilgeçlerin ele alındığı ve birer referans kitabı niteliğindeki beş Yunanca dilbilgisi kitabının¹ sunduğu bilgiler ışığı ve doğrultusunda kaleme alınan Α(πό)- (έ) Ω(ς) *A'dan Z'ye Yunanca İlgeçler'* in birinci ünitesinde ilk olarak ilgeçlerin kısa bir tanımı yapılmakta, bir sözcük türü olarak ne ifade ettikleri kısaca anlatılmakta ve konunun daha anlaşılır olması için Türkçeden örnekler verilerek başlıca anlamsal ve sözdizimsel özellikleri betimlenmektedir. Devamında ilgeçler konusunda Türkçe ile Yunanca arasındaki başlıca farklılıklar yer almaktadır. Birinci ünitenin ikinci kısmı ise Çağdaş Yunancada kullanılan ilgeçlere

1 Holton, Mackridge & Φιλίππáκη-Warburton (1999); Κλαίρης & Μπαμπινιώτης (2004); Mackridge (1990); Τζάρτζανος (1991) ve Χατζησαββίδης (2012).

kısa bir giriş niteliğindedir. Bu bölümde ilk olarak Yunancadaki ilgeçlerin bir envanteri yapıldıktan sonra genel olarak sözdizimsel özellikleri, çeşitli sesbilimsel süreçlerin sonucunda biçimlerinin nasıl etkilendiği ve hangi durumlarda *sözcede*² yer almadıkları anlatılmaktadır.

İkinci üniteden itibaren çalışmada ele alınan kırk iki ilgecin ifade ettikleri çeşitli anlamlar ve sözdizimsel özellikleri detaylı bir biçimde ve örnekler aracılığı ile betimlenmektedir. Betimlenen kırk iki ilgeç üç gruba ayrılmıştır. İlk grupta dilde en yaygın olarak kullanılmakta olan *από*, *για*, *με* ve *σε* ilgeçleri yer almaktadır. Bu dört ilgeç dilde çok yaygın kullanılmakla birlikte Yunanca öğrenenlerin çok erken bir düzeyde karşılaştıkları ilgeçlerdir. Bu dört ilgeç *Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı* (CEFR)'nın esas alındığı Yunancayı yabancı dil olarak öğretmek için tasarlanmış ve kullanılmakta olan birçok kitabın A1 (Başlangıç) düzeyinde yer almaktadır³. Ortak bir diğer yönleri ise dördünün de tümlecinin belirtme durumunda olmasıdır. Alfabetik olarak yapılan betimlemenin ardından ünitenin son bölümünde *από* ve *σε* ilgeçlerinin yer belirteçleri ile kombinasyonu ve bu kombinasyonların ifade ettikleri anlamlar yer almaktadır.

Üçüncü ünite on beş ilgeç yer almaktadır; bunlar *αντί*, *δίχως*, *εναντίον*, *εξαιτίας*, *έως* [*ως*], *ίσαμε*, *κατά*, *μετά*, *μεταξύ*, *μέχρι*, *παρά*, *πριν*, *προς*, *σαν*, *χωρίς*'tir. İkinci grupta yer alan bu ilgeçler dilde yine yaygın olarak kullanılmakta olan ancak Yunanca öğrenenlerin *Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı* (CEFR)'nın belirlediği kriterlere göre A2 (Temel kullanıcı) ya da kitabına göre B1 (Orta

2 Bir konuşurun iki duraklama arasında ürettiği söz birimi. Sözce tek bir sözcükten ya da birkaç tümceden oluşabilir (İmer, Kocaman & Özsoy, 2011: 228).

3 Bunların arasında *Ελληνικά Α*, *Ταξίδι στην Ελλάδα 1*, *Κλικ στα ελληνικά Α1* kitapları yer almaktadır.

seviye) düzeylerinde⁴ karşılaştıkları ilgeçlerdir. Bir önceki grupta yer alan ilgeçlerden farklı olarak, bu ilgeçlerin bazısının tümleci tamlayan durumundadır ya da belirtme durumunun yanı sıra tümleci yalın durumda veya tamlayan durumunda da olabilmektedir. Ancak tümlecin durumunun belirlenmesi seçimlik değil her seferinde ilgecin ifade ettiği anlama etki etmektedir.

Dördüncü ünite de yirmi üç ilgeç yer almaktadır; bunlar *ανά, άνευ, διά, εις, εκ, εκτός, εν, έναντι, ένεκα/ένεκεν, εντός, ενώπιον, επί, κατόπιν, λόγω, μείον, μέσω, περί, πλην, προ, συν, υπέρ, υπό, χάριν*'dir. Üçüncü grupta yer alan bu yirmi üç ilgecin en belirgin ortak yönü hepsinin dilin daha önceki evrelerinden kalmış olup bugüne kadar kullanılıyor olmasıdır. Kullanımları o kadar yaygın olmayıp çoğu ancak belli kesit dillerde (basın, din, hukuk, parlamento) kullanılmakta olup çoğunlukta eğitim düzeyi daha yüksek olan konuşucular tarafından tercih edilmektedir. Bir diğer özellikleri ise bazısının yalnızca veya çoğunlukta kalıplaşmış ifadelerde yer almasıdır. Tümleçlerinin durumu çeşitlilik gösterdiği gibi bazısının tümleci Eski Yunancada var olan ama bugün dilden yok olan yönelme durumunda oluşudur. Yunanca öğrenenlerin açısından bakıldığında bu ilgeçlere *Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı* (CEFR)'nin belirlediği kriterlere göre çoğunlukta B2 (Bağımsız kullanıcı) ve C1 (İleri seviye) düzeylerindeki kitaplarda⁵ rastlanmaktadır.

İlgeçlerin tek tek betimlendiği yukarıdaki üç ünite de benzer bir iç yapıya sahiptir. Her grupta yer alan ilgeçler tek tek alfabetik olarak sıralanmış olup çeşitli anlamları ve

4 Taranan kitaplar arasında yukarıdakilerin yanı sıra *Ελληνικά Β, Ταξίδι στην Ελλάδα 2, Κλικ στα ελληνικά Α2* ve *Κλικ στα ελληνικά Β1* kitapları yer almaktadır.

5 Taranan kitaplar arasında *Ελληνικά Β, Ταξίδι στην Ελλάδα 3* ve *Κλικ στα ελληνικά Β2* kitapları yer almaktadır.

sözdizimsel özellikleri betimlenmektedir. Ayrıca eğer söz konusu ilgeç kalıplaşmış ifadelerde yer alıyorsa bu ifadeler bir tablo içine alınmış ve Türkçe karşılıkları veya muadil ifadesi verilmiştir. Bu tablolar başlıca beş kaynaktaki bilgiler doğrultusunda oluşturulmuştur; önce Κλαίσης & Μπαμπινιώτης (2004: 916-960)'deki ifadeler kaydedilmiş, Keleş Ahmet (2016)'dan bazı eklemeler yapılmış, devamında *Λεξικό Ελληνικών Λέξεων και Φράσεων Επιλεγμένων*⁶, *Το Λεξικό του Λόγιου επιπέδου της Νέας Ελληνικής*⁷ ve *Φράσεις της νεοελληνικής γλώσσας που περιλαμβάνουν δοτική πτώση*⁸ sitelerinde yer alan ve yukarıdaki basılı iki kaynakta yer almayan ifadeler eklenmiştir. Bunların yanı sıra kaynakça kısmında belirtilen birçok basılı ve elektronik sözlüğe ve onlarca sitenin içeriklerine danışılmıştır.

Beşinci ünite, önceki ünitelerde anlatılan bilgiler ışığında, ilgeçlerin çeşitli anlam ve sözdizimsel özelliklerinin pekiştirilmesine olanak sağlayan ve pratik yapma fırsatı sunan 20 alıştırma içermektedir. Farklı tipolojideki bu alıştırmalar 4 ayrı bölümde toplanmaktadır. Birinci bölümdeki alıştırmalar 2. Üniteye ele alınan ilgeçlere, ikinci bölümdelikiler 3. Üniteye ele alınan ilgeçlere, üçüncü bölümdelikiler 4. Üniteye ele alınan ilgeçlere, son bölümdelikiler ise tüm ilgeçlere yönelik alıştırmalardır.

Kitapta ayrıca ekler kısmı bulunmaktadır. Ekler kısmında ilk olarak ilgeçlerin toplam sözdizimsel özelliklerini özetleyen bir tablo, devamında çalışmanın sınıf ortamından bağımsız olarak da kullanılabilmesi için alıştırmaların cevap anahtarı ve Yunanca kaynaklara danışmak isteyen okuyuculara kitapta geçen terimlerin kısa bir Türkçe-Yu-

6 <https://www.leksiko-ellinikon.gr/index.php>

7 http://synmorphose.gr/index.php/el/projects-gr/lelogene-menu?ordering=term&direction=asc&theme=responsive&show_grid_image=1

8 <http://www.teicrete.gr/users/kutrulis/Glosika/dotiki>

nanca dilbilgisi terimleri sözlüğü yer almaktadır. Son olarak da A($\pi\acute{o}$)-($\acute{\epsilon}$) Ω (ζ) A'dan Z'ye Yunanca İlgeçler kaynakça bölümü ile tamamlanmaktadır.

Hasan Kaili

Ankara, Ekim 2020.

İÇİNDEKİLER

Yazar hakkında	3
Sunuş.....	5
Tablolar Listesi.....	15
Kısaltmalar ve uzlaşımalar	17
1. Ünite	19
1. İlgeçler	21
1.1 İlgecin tanımı ve başlıca özellikleri	21
1.2 Anlamsal açıdan ilgeçler	22
1.3 İlgeçler konusunda Türkçe ve Yunanca arasındaki farklılıklar	23
1.4 Yunanca ilgeçler	26
1.4.1 Bir ilgeç öbeğinin işlevleri	28
1.4.2 Sözdizimsel özellikleri	30
1.4.2.1 Tümleçlerin bulunduğu durum	30
1.4.2.2 İlgeçlerin bir belirteç işlevli bağımlı tümce kurucusu olarak işleyişi.....	31
1.4.3 Yunanca İlgeçlerin biçimini etkileyen sesbilimsel süreçler	35
1.4.4 İlgecin silinmesi	38
2. Ünite	41
2. En yaygın kullanılan ve dilbilgisel işlevleri de bulunan ilgeçler.....	43
2.1 από (απ΄)	43
2.2 για (γί΄)	48
2.3 με (μ΄).....	57

2.4 σε (σ')	66
2.5 από ve σε ilgeçlerinin yer belirteçleriyle kombinasyonu	72
3. Ünite	79
3. Yaygın olarak kullanılan diğer ilgeçler	81
3.1 αντί (αντ')	81
3.2 δίχως	83
3.3 εναντίον	84
3.4 εξαιτίας	85
3.5 έως	85
3.6 ίσαμε	86
3.7 κατά (κατ'/καθ')	87
3.8 μετά (μετ')	99
3.9 μεταξύ	104
3.10 μέχρι (μέχρις)	106
3.11 παρά (παρ')	109
3.12 πριν	113
3.13 προς	114
3.14 σα(ν)	119
3.15 χωρίς	121
4. Ünite	125
4. Belli kesit dillerde kullanılan ilgeçler	127
4.1 ανά	127
4.2 άνευ	129
4.3 διά (δί')	131
4.4 εις (εις)	135
4.5 εκ (εξ)	138
4.6 εκτός	147

4.7 εν	150
4.8 έναντι	163
4.9 ένεκα/ένεκεν	163
4.10 εντός	164
4.11 ενώπιον	165
4.12 επί (επ'/εφ')	166
4.13 κατόπιν	178
4.14 λόγω	179
4.15 μείον	179
4.16 μέσω	180
4.17 περί	180
4.18 πλην	182
4.19 προ	182
4.20 συν	185
4.21 υπέρ	186
4.22 υπό (υπ')	187
4.23 χάριν (χάρη)	199
5. Ünite	201
Alıştırmalar	203
Ekler	231
Cevap anahtarı	235
Kaynakça	241